

Funkcjonariusz straży ochrony kolei

541314

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Ostatnia aktualizacja – 09.2009 r.

Podstawowym celem pracy funkcjonariusza straży ochrony kolei (SOK) jest ochrona mienia, należącego do Polskich Kolei Państwowych oraz towarów i przesyłek powierzonych kolei do przewozu, ochrona życia, zdrowia i mienia osób korzystających z usług kolei oraz pilnowanie porządku na terenie kolejowym, w pociągach i innych pojazdach kolejowych.

Do podstawowych zadań wykonywanych przez funkcjonariusza Straży Ochrony Kolei należą: patrolowanie pociągów, szlaków kolejowych, dworców osobowych, stacji towarowych, sprawdzanie stanu przesyłek wagonowych, sprawdzanie stanu urządzeń kolejowych, związanych z bezpieczeństwem ruchu pociągów.

Do innych zadań wykonywanych przez funkcjonariusza, należą okresowe kontrole skupów złomu (służą identyfikowaniu złodziei elementów kolejowych), a także uczestnictwo w akcjach przeciwkradzieżowych, organizowanych wspólnie z policją lub strażą miejską. W ściśle określonych przypadkach strażnik SOK bierze udział w działaniach poza terenem kolejowym. Obejmują one kontynuowanie pościgu za osobą popełniającą przestępstwo na obszarze kolejowym oraz doprowadzenie sprawców do organów ścigania. W każdym przypadku ujawnienia przestępstwa, strażnik SOK ma obowiązek, poza zatrzymaniem sprawcy, zabezpieczenia śladów przestępstwa, a następnie występowania przed organami wymiaru sprawiedliwości w charakterze świadka.

Inne dodatkowe zadania realizowane przez funkcjonariusza SOK to: konwojowanie wartości pieniężnych, grup kibiców, fanów zespołów przemieszczających się pociągami. Funkcjonariusze SOK współdziałają z organami policji, Żandarmerią Wojskową, Strażą Graniczną, Strażą Miejską, Inspekcją Transportu Drogowego oraz organami kontroli skarbowej. Uczestnicząc w akcji, funkcjonariusze SOK wykonują przydzielone przez kierującego akcją zadania, np. sprawdzanie stanu zabezpieczenia wagonów z cennymi przesyłkami, w pociągach wjeżdżających na teren objęty akcją. Funkcjonariusz wyznaczony np. do zasadzki, obserwuje z ukrycia miejsce popełnienia przestępstwa, w celu ustalenia sprawcy, który wrócił po resztę kradzionego towaru.

Pełniąc służbę w konwoju, funkcjonariusz SOK chroni przewożone wartości pieniężne lub cenne towary na drodze ich przewozu. W uzasadnionych przypadkach funkcjonariusz SOK ma prawo do sprawdzania stanu trzeźwości pracowników PKP.

Formy realizacji zadań stosowane w pracy funkcjonariusza SOK są następujące: posterunki stałe i obchodowe, patrole, konwoje, uczestnictwo w akcjach. Funkcjonariusz na posterunku chronidany obiekt przed uszkodzeniem lub dostępem do niego osób nieupoważnionych .

Funkcjonariusz SOK wykonuje swoją pracę na całym terenie kolejowym. Służba w

terenie pełniona jest zawsze dwuosobowo (jeden funkcjonariusz wykonuje zadanie, drugi go zabezpiecza). Podczas pełnienia służby w patrolu funkcjonariusze SOK przemieszczają się po określonej trasie pieszo, pociągiem lub samochodem, np. nadzorują szlak kolejowy, sprawdzając stan urządzeń sygnalizacyjnych oraz eliminując występujące na torach kolejowych przeszkody.

Funkcjonariusz SOK pełni służbę zawsze w pełnym umundurowaniu służbowym, a dodatkowo, przebywając na torach czynnych, w kamizelce odblaskowej. Zależnie od charakteru zadania służba może być pełniona także w ubraniu cywilnym.

W swojej pracy funkcjonariusz SOK wykorzystuje następujące sprzęty: samochody służbowe, środki łączności (telefon, radiotelefon), kamizelki kuloodporne, latarki, lornetki, notatniki służbowe (do zapisywania okoliczności mających znaczenie dla przebiegu służby), a także środki przymusu bezpośredniego jak: pałki, ręczne miotacze gazowe, kajdanki, broń palna. W pracy wykorzystywane są również psy służbowe (owczarki niemieckie): tropiące i obronne. Przeszkolony strażnik może być przewodnikiem psa służbowego

Funkcjonariusz SOK może legitymować, udzielać pouczeń, a osoby, które naruszyły porządek lub popełniły wykroczenie, ma prawo ukarać mandatem karnym lub przymusowo doprowadzić do jednostki policji. Może też występować z wnioskiem do sądu grodzkiego. W stosunku do osób, które nie chcą podporządkować się jego poleceniom, funkcjonariusz SOK dysponuje prawem do użycia środków przymusu bezpośredniego. Wykonywanie powyższych zadań ma na celu niedopuszczenie do popełnienia przestępstw i wykroczeń na terenie kolejowym. Funkcjonariusz SOK, podobnie jak policjant, stoi więc na straży przestrzegania prawa na terenie kolejowym.

W zawodzie funkcjonariusza SOK nie można mówić o specjalizacji. Musi być on przygotowany do wykonania zadań i czynności, łącznie z użyciem broni do obezwładnienia bandyty zagrażającego życiu, mieniu i zdrowiu innych osób. Charakterystyczną cechą tego zawodu jest praca często w ekstremalnych warunkach. Niejednokrotnie w pracy dochodzi do narażenia własnego życia i zdrowia. Dysponowanie w pracy bronią palną powoduje, iż osoba taka musi być zdolna do uzyskania pozwolenia na broń. Cechą tej pracy jest też intensywny kontakt z różnymi ludźmi, niejednokrotnie przejawiającymi agresywne zachowania.

Każdy pracownik po 12 godzinach służby otrzymuje posiłek profilaktyczny, ma również całorocznie przydział wody mineralnej.

Środowisko pracy

Ostatnia aktualizacja – 09.2009 r.

ŚRODOWISKO PRACY

Warunki materialne

Praca strażnika odbywa się w różnych miejscach: na szlakach kolejowych, mostach, wiaduktach, przepustach, przystankach osobowych, stacjach towarowych, dworcach kolejowych, w budynkach (biurach, pomieszczeniach placówki, obiektach stacyjnych, komisariatach policji, sądach, kolegiach), pociągach pasażerskich, w lokomotywach i wagonach specjalnych pociągów towarowych, w samochodach, a w szczególnych przypadkach poza terenem kolejowym.

W związku z tym występuje szereg uciążliwości związanych z poszczególnymi miejscami pracy. Przyczyną ich mogą być: uciążliwe warunki atmosferyczne (wysoka, niska temperatura), zagrożenia związane z kontaktem z trującymi cieczami i gazami (w przypadku ładunków towarowych), niebezpieczeństwa związane z ruchem pociągów, z kontaktem z przestępcami (możliwość odniesienia urazów, np. postrzału, pobicia, a także możliwość wystąpienia obciążeń psychicznych, np. w związku ze znieważeniem, obawą przed agresją itp.), z kontaktem z osobami zarażonymi chorobami zakaźnymi.

Na stanowisku funkcjonariusza SOK nie występują choroby zawodowe związane z warunkami pracy.

Warunki społeczne

Praca strażnika SOK ma charakter zespołowy. Zadania wyznaczone są przez przełożonego, lecz pożądana jest również własna inicjatywa, w zakresie sposobu ich wykonania. Praca funkcjonariusza SOK wiąże się też z dość intensywnymi kontaktami z innymi ludźmi. W czasie pracy funkcjonariusz SOK ma stały kontakt z innymi ludźmi, w tym ze współpracownikami, z osobami korzystającymi z usług kolei, z pracownikami innych służb kolejowych, ze sprawcami przestępstw lub wykroczeń. W kontakcie z przedstawicielami każdej z tych grup mogą występować specyficzne konflikty: dotyczące organizacji pracy (z osobami współdziałającymi), wynikające z konieczności pouczenia, legitymowania, czy stosowania środków przymusu wobec innych osób.

Warunki organizacyjne

Strażnik SOK pracuje zasadniczo w tzw. systemie turnusowym, tj. w 12-godzinnych służbach dziennych i nocnych. Godziny te są wyznaczone przez przełożonego, zwykle z miesięcznym wyprzedzeniem. Możliwe są zmiany w wyznaczonym wcześniej harmonogramie pracy, a także wydłużenie czasu pracy do 16 godzin. Praca odbywa się w systemie ciągłym, także w dni ustawowo wolne od pracy.

Stanowisko strażnika SOK występuje obecnie tylko w strukturze przedsiębiorstwa PKP. Komenda Główna Straży Ochrony Kolei jest zakładem PKP Polskie Linie Kolejowe Spółka Akcyjna. Wskład Komendy Głównej Straży Ochrony Kolei wchodzi 8 Regionów Straży Ochrony Kolei, które działają w granicach administracyjnych Oddziałów Regionalnych PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Komendom Regionalnym podlegają **Rejony Straży Ochrony Kolei**, których jest 30 na terenie całej Polski.

Praca funkcjonariusza SOK nie ma charakteru rutynowego, wiąże się z odpowiedzialnością za mienie i bezpieczeństwo innych ludzi.

Struktura Służb Ochrony Kolei jest ściśle zhierarchizowana, o ustalonych instrukcjami służbowymi podziale kompetencji i stopniu prestiżu zawodowego poszczególnych grup oraz stanowisk.

Strażnik może pełnić rolę przełożonego lub podwładnego. O tej roli decyduje stanowisko służbowe lub doraźna decyzja przełożonego. Zadania przydzielane są przez przełożonego w zależności od potrzeb i nie ma możliwości ich wyboru. W kontaktach między strażnikami stosuje się elementy zachowania zbliżone do norm obowiązujących w wojsku i policji.

Aktualnie trwają prace nad utworzeniem nowej służby SOK - Straży Kolejowej. Według poselskiego projektu ustawy byłaby to uzbrojona formacja, podległa ministrowi właściwemu do spraw transportu. Organizacja Straży Kolejowej zostałaby stworzona w sposób zbliżony do organizacji Policji.

Wymagania psychologiczne

Aby sprawnie wykonywać powierzone zadania funkcjonariusz SOK powinien odznaczać się przede wszystkim wysokim poziomem samokontroli, pomagającym odpowiednio kontrolować własne zachowania w stanach napięcia nerwowego i pobudzenia emocjonalnego, odwagą oraz wysoką odpornością emocjonalną przydatną w sytuacjach kontaktu z osobami agresywnymi, czy okolicznościach stwarzających zagrożenie życia (np. zatrzymanie w nocy uzbrojonego przestępcy lub grupy sprawców napadu). W pracy niezbędna jest również: zdolność koncentracji uwagi i jej podzielność, np. w zasadzce czy patrolu w zatłoczonym pociągu. Kandydat do pracy w SOK musi odznaczać się również spostrzegawczością oraz umiejętnością szybkiego reagowania na bodźce (np. użycie broni w sytuacji zagrożenia). Strażnik musi być samodzielny, szybko i trafnie podejmować decyzje, a z drugiej strony umieć podporządkować się poleceniom przełożonych. Bardzo ważną cechą w tej pracy jest też umiejętność postępowania z ludźmi. W sytuacji zatrzymania, legitymowania, pouczenia funkcjonariusz powinien umieć dostosować sposób podejścia do konkretnej osoby.

Strażnik powinien być przygotowany na długotrwały wysiłek związany z przemieszczaniem się pieszo na znaczne odległości, powinien także posiadać umiejętność pracy w szybkim tempie i szybkiego przestawiania się z jednej czynności na drugą, np. w czasie obserwacji przerwanej koniecznością podjęcia interwencji. Niektóre zadania wymagają umiejętności pracy w warunkach monotonnych, np. zabezpieczanie wagonu na stacji towarowej, w zasadzce, podczas dyżuru przy telefonie itp.

Praca strażnika SOK wymaga także wysokiego poziomu etycznego oraz wrażliwości społecznej. Funkcjonariusz styka się bowiem zarówno z przestępcami, którzy popełniają przestępstwa, jak i osobami, które sporadycznie naruszają przepisy porządkowe, np. staruszka przechodząca przez tory w niedozwolonym miejscu, by skrócić sobie drogę. Strażnik nakładając mandaty karne musi sprawiedliwie podejść do przewinienia i wymierzyć karę, a z drugiej strony nie ulegać pokusie wzięcia łapówki.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Praca strażnika jest zaliczana do prac średnio ciężkich. Wymaga bardzo dobrej ogólnej sprawności psychofizycznej, pożądana jest silna budowa ciała. Istotna dla wykonywania tego zawodu jest wysoka sprawność wszystkich układów w organizmie, a w szczególności układu kostno-stawowego i mięśniowego, oddechowego, układu krążenia (strażnik pracuje przeważnie w ruchu), a także bardzo dobra sprawność narządów zmysłu: wzroku, słuchu, jak również zmysłu równowagi. Istotne jest również

widzenie stereoskopowe, a także dobra koordynacja wzrokowo-ruchowa. Już zaburzenia niewielkiego stopnia w zakresie wyżej wymienionych sprawności, dyskwalifikują osobę do podjęcia zatrudnienia jako funkcjonariusz SOK. Wymagany jest dobry ogólny stan zdrowia.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Zasady przyjęć do pracy w Straży Ochrony Kolei reguluje ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. 2003 Nr 86, poz. 879 z późn. zm.)

Kandydat do pracy w SOK musi spełniać łącznie następujące warunki :

1. posiadać obywatelstwo polskie,
2. posiadać pełną zdolność do czynności prawnych;
3. posiadać co najmniej wykształcenie średnie,
4. posiadać uregulowany stosunek do służby wojskowej,
5. posiadać nienaganną opinię (stwierdzaną na podstawie wywiadu środowiskowego),
6. posiadać zdolność fizyczną i psychiczną do służby w formacjach uzbrojonych,
7. być osobą niekaralną za przestępstwa umyślne.

Każda osoba przyjmowana do pracy w Straży Ochrony Kolei zostaje przeszkolona na ośmioletnim kursie na funkcjonariusza SOK **w Ośrodku Szkolenia Zawodowego SOK oraz Hodowli i Tresury Psów Służbowych w Zbąszyniu** z filiami w Ławie oraz Przemyślu. Jest to jedyny funkcjonujący od roku 1945 ośrodek szkolenia funkcjonariuszy SOK. Ośrodek znajduje się w strukturze organizacyjnej Komendy Głównej Straży Ochrony Kolei. Kurs na funkcjonariusza SOK kończy się egzaminem. Do wykonywania zawodu funkcjonariusza SOK przydatne są takie umiejętności jak: umiejętność kierowania pojazdami (posiadanie prawa jazdy), umiejętności w zakresie sztuk walki, samoobrony, a także umiejętność postępowania i współpracy ze zwierzętami (w przypadku pracy z psem służbowym). Przydatna jest również znajomość podstaw prawa karnego. Każdy funkcjonariusz musi także uzyskać pozwolenie na broń (wydawane przez Komendę Wojewódzką Policji).

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej są ściśle związane ze strukturą organizacyjną SOK. Możliwość awansu w zawodzie uzależniona jest od wykształcenia, a także stażu pracy. Awansowanie odbywa się zgodnie z zasadami stosowania tabeli stanowisk służbowych. Oto kolejne stopnie na drodze awansu zawodowego:

strażnik straży ochrony kolei starszy strażnik straży ochrony kolei

przodownik straży ochrony kolei

starszy przodownik straży ochrony kolei,

dowódca grupy operacyjno – interwencyjnej straży ochrony kolei,

dyżurny zmiany jednostki wykonawczej straży ochrony kolei komendant zmiany jednostki wykonawczej straży ochrony kolei

komendant posterunku straży ochrony kolei dyspozytor straży ochrony kolei

zastępca komendanta jednostki wykonawczej straży ochrony kolei inspektor straży ochrony kolei starszy dyspozytor komendy głównej straży ochrony kolei starszy inspektor komendy głównej straży ochrony kolei naczelnik działu komendy regionalnej straży ochrony kolei komendant jednostki wykonawczej straży ochrony kolei komendant ośrodka szkolenia zawodowego straży ochrony kolei zastępca komendanta komendy regionalnej straży ochrony kolei komendant komendy regionalnej straży ochrony kolei naczelnik wydziału komendy głównej straży ochrony kolei zastępca komendanta głównego straży ochrony kolei komendant główny straży ochrony kolei

Przy awansowaniu na stanowiska kierownicze nieodzowna jest znajomość zagadnień służby, nienaganna praca, umiejętność kierowania zespołem ludzkim.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Górna granica wieku przyjmowania do pracy w SOK nie powinna przekraczać 35 lat. Preferowany wiek przyjęcia do pracy to 20-27 lat. Zawód ten wykonują w przeważającej części mężczyźni, z uwagi na uciążliwość i niebezpieczeństwa związane ze służbą. Ostatnio obserwuje się tendencje w kierunku zatrudniania w tym zawodzie kobiet. Funkcjonariuszka SOK szczególnie nieodzowna jest w sytuacjach, gdy np. trzeba skontrolować, bądź przeszukać inną kobietę.

Możliwości zatrudnienia

Stanowisko pracy: funkcjonariusz Straży Ochrony Kolei funkcjonuje tylko i wyłącznie w strukturach PKP Polskie Linie Kolejowe Spółka Akcyjna w zakładzie, jakim jest Komenda Główna Straży Ochrony Kolei .

Samozatrudnienie w tym zawodzie nie jest możliwe. Zatrudnienie w Straży Ochrony Kolei utrzymuje się od lat na stałym poziomie. Najłatwiej zatrudnienie można znaleźć w następujących województwach: mazowieckim, wielkopolskim, kujawsko-pomorskim. Chociaż więcej jest kandydatów na stanowisko niż miejsc pracy, ciągle występują braki kadrowe. Najtrudniej o pracę funkcjonariusza SOK w województwach: podlaskim, dolnośląskim, świętokrzyskim.

Zawody pokrewne

- policjant służby prewencji (taki sam poziom kwalifikacji)
- strażnik miejski (taki sam poziom kwalifikacji)
- strażnik służby więziennej (taki sam poziom kwalifikacji)
- funkcjonariusz straży granicznej (taki sam poziom kwalifikacji)

Zawód o niższym poziomie kwalifikacji to: agent ochrony mienia

Zawód o wyższym poziomie kwalifikacji to: policjant sekcji dochodzeniowo-śledczej

funkcjonariusz ABW

Polecana literatura

Andrzej Misiuk „Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zagadnienia prawno-ustrojowe”, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne 2008-09-12

Strony i fora internetowe:

Najbardziej pełne i wyczerpujące informacje na temat zawodu funkcjonariusz SOK można uzyskać na stronie internetowej Komendy Głównej Straży Ochrony Kolei :
www.kgsok.pl

www.kgsok.pl

www.sokisci.fora.pl

www.spedycje.pl